

Svenska pärlor

Ebbamåla Bruk

Från verkstadsindustri till upplevelseindustri

I Blekinges vackra skogsbygd vid Mörrumsån ligger Ebbamåla Bruk. I dag en attraktion och unikt byggnadsminne, prisbelönt och där allt finns kvar - och fungerar! Här kan man uppleva den industriella revolutionen i juli-augusti med en JÄRNNATT då den gamla tekniken visas upp, järngjuteri och smedja körs igång för publik i plus 1 400 grader.

Av Ingemar Carlsson

Ar 1886 anlades vid Mörrumsån i den blekingiska bondbyn Ebbamåla ett stål-gjuteri, en smedja och en mekanisk verkstad. Detta av makarna August och Johanna Sandberg som året innan hade återvänt från USA med några års arbetserfarenhet av modern gjuteriteknik inom amerikansk industri. Byn bestod av tre gårdar och år 1803 hade här uppförts en vattendriven kvarn.

På andra sidan ån byggdes 1871 järnvägen mellan Karlshamn och Vislanda.

I början tillverkade företaget ugnar, parkbänkar och vagnsnar. En del maskiner var av eget patent, till exempel en storsäljande hyvel för träullstillsättning. Företaget växte till ett 30-tal anställda och sålde också på export.

Den första verkstaden var i bruk till år 1927, då den nuvarande byggdes. Gjuteribyggnaden är från år 1901. Omkring år 1880 uppfördes

Det gamla gjuteriet

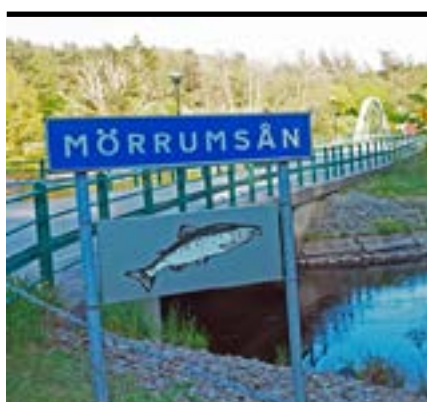
Direktörsvillan

Under torsdagseftermiddagarna värmdes ugnarna upp och framåt kvällen och för resten av veckan tog gjutningen vid. Då samlades bygdens nyfikna för att följa skådespelet.

Efter August Sandbergs död år 1900 drevs företaget vidare av familjemedlemmar.

Driften lades ned i december 1966. Arbetarna släppte vad de hade för händer och lämnade fabriken precis som den var. Utan att städa undan, utan att rensa upp efter sig. Anläggningen stod därefter kvar i stort sedd orörd.

En liten påminnelse om detta får man nu på sommaren. Fem torsdagar, med början 9 juli, tänds ugnarna som förr

Mäktiga Mörrumsån

Bruket ligger vid Mörrumsån och dalgången ger möjligheter till spännande naturupplevelser. Man kan cykla på Banvallsleden, vandra på Laxaleden, gå

Det var i ovannämnda skick som de hittade Ebbamåla bruk med storslagen direktörsvilla i amerikansk stil vid Mörrumsån. Fastigheten köptes år 1996 och snart gick det upp för dem att de hade köpt en helt igenom genuin och bibehållen industrimiljö byggd på 1800-talets jämhantering och samtida amerikansk teknologi.

Byggnaderna sattes i stånd och produktionsutrustningen restaurerades. Det har nu blivit ett arbetslivsmuseum med begränsad tillmaskinverkstaden verkning samt kursverksamhet som bedrivs i gjuteri och smedja. I finns bl a Sveriges äldsta svarv tillverkad i USA år 1850.

Vandrarhem med historia

STF:s vandrarhem ligger i det restaurerade arbetarbostadshuset, Gjutarhuset från 1890-talet.

Här fanns ursprungligen tre tvårumslägenheter och ett antal ungarbarnsrum. Huset har varsamt restaurerats och fungerar nu som vandrarhem.

Inredningen består av gamla möbler och bland annat vedspis i köket samt kakelugn i finrummet.

Dusch och toalett i en fristående byggnad.

Fornebodastugan

På vägen mellan Ebbahults bruk och Kyrkhult står en skylt som visar till Fornebodastugan. Vackert belägen vid Fornebodasjön ligger Fornebodastugan som ritades av den kände arkitekten Artur Hazelius och uppfördes ursprungligen som sommarhus till Alma och Georg Gauffin, direktör för Apotekarnas Mineralfabrik, Stockholm.

Egendomen såldes 1916 och har därefter haft en lång rad av ägare och olika aktiviteter, bl a dansbana och barnkoloni. Fornebodastugan är utformad

verksamheten. Stiftelsens styrelse har representanter från såväl Kyrkhults hembygdsförening som Olofströms kommun och Blekinge museum. Fornebodastugan rustades upp på 1990-talet och huset och omgivningarna är fredade.

